

METRIXLAB
a toluna company

Wat staat er op de prioriteitenlijst van C-level management?

Een onderzoek naar de uitdagingen
van topmanagers

MetrixLab

Contact: Robert Gunther, ING Media relations, 0650257879 | December 2023

Inhoudsopgave

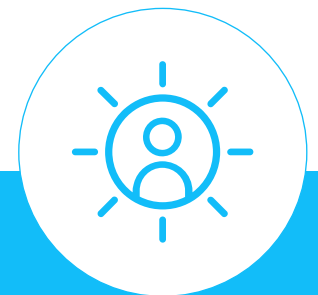
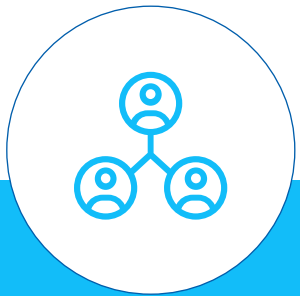
1. Achtergrond
2. Verwachtingen en zorgen voor 2024
3. Strategische / financiële prioriteiten
4. Deep dive prioriteiten
 - 4.1 Kunstmatige intelligentie
 - 4.2 Geopolitiek
 - 4.3 Talent behouden
 - 4.4 Innovatie
 - 4.5 Duurzaamheid
 - 4.6 ESG-regelgeving
 - 4.7 Recessie, financiële uitdagingen, rente en inflatie
5. Bijlage

1. Achtergrond

- Door de huidige economische en geopolitieke omstandigheden wil ING analyseren en duiden wat hiervan de effecten zijn op business beslissingen in grote organisaties. Voor het derde jaar op rij voert Metrixlab dit jaarlijkse onderzoek uit in opdracht van ING onder topmanagers van Grote Nederlandse bedrijven.
- De belangrijkste focus van het onderzoek is het identificeren van de strategische prioriteiten aangevuld met een deep dive op huidige relevante onderwerpen die spelen in het dagelijkse bestuur van topmanagers. Uiteraard wordt er een vergelijking gemaakt met de vooruitzichten en verwachtingen van vorig jaar.
- De bevroagde topmanagers bestaan uit C-level managers (CEO, COO, CFO, CTO etc.) die ten minste mede zeggenschap hebben over de strategische planning. Hun bedrijf heeft een minimale jaaromzet van 250 miljoen.

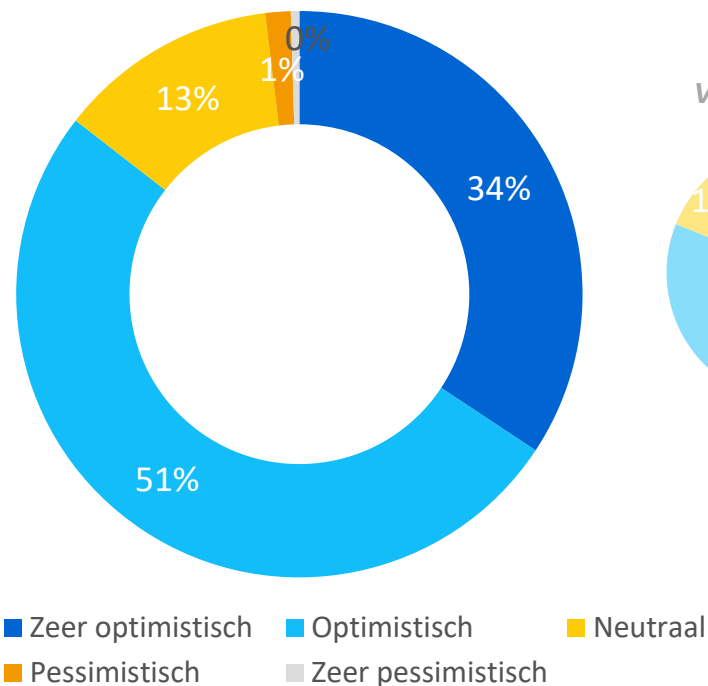
2. Verwachtingen en zorgen voor 2024

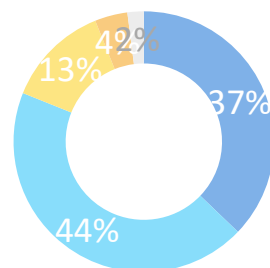
- Er is (veel) optimisme bij topmanagers; het merendeel kijkt optimistisch naar aankomend jaar.
- Alhoewel inflatie en hoge energieprijzen als zorg nog steeds actueel zijn, is het niet meer de belangrijkste zorg onder topmanagers.
- Toenemend gebruik van AI zorgt voor een tweedeling, enerzijds kan het gebruik leiden tot een efficiënte(re) manier van werken, anderzijds leidt het tot bezorgdheid over beveiliging van data en persoonsgegevens.
- Net als vorig jaar staan ook dit jaar de ontwikkeling op financiële markten en groei via nieuwe producten en/of markten in de top 3 van belangrijkste actuele zorgen.

De verwachtingen voor aankomend jaar onder topmanagers zijn grotendeels optimistisch, waarbij de belangrijkste zorgen gefocust zijn op toeleveringsketens gerelateerd aan de huidige geopolitieke situatie en digitalisering, zoals het veilig opslaan van data.

Verwachtingen 2024

Verwachting 2023*

Actuele zorgen

Het **waarborgen van de veiligheid en privacy** van gevoelige persoonlijke gegevens is een grote zorg nu datagestuurde technologieën steeds belangrijker worden.

Escalaties in de **diverse oorlogen** die woeden kunnen zorgen voor stijgende olieprijs, wat zorgt voor stijgende brandstofprijzen en stijgende polymer prijzen. Dat is onze belangrijkste grondstof. **Iedere stijging merken we direct in onze marge.**

De **toename van de e-commerce** heeft de verwachtingen van de consument ten aanzien van de leveringssnelheid en betrouwbaarheid veranderd. Om aan deze eisen te kunnen voldoen, moeten logistieke bedrijven hun **processen opnieuw evalueren en optimaliseren.**

Q: Wat zijn voor uw bedrijf over het algemeen uw verwachtingen voor 2024? | Q: Kunt u toelichten welke actuele zorgen er spelen binnen uw sector en wat u verwacht dat daar de impact van zal zijn? (Open antwoord) | *Resultaten afkomstig uit onderzoek 2022

Huidige belangrijke zorgen onder topmanagers zijn net als vorig jaar de ontwikkelingen op de financiële markten. Geopolitieke spanningen zorgen voor verstoringen in de toeleveringsketen en het toenemend gebruik van kunstmatige intelligentie zorgt voor gevaren in de bescherming van persoonsgegevens.

Belangrijkste zorgen

- De **bouwsector** is over het algemeen **traag in het accepteren van technologie** en er is behoefte aan de integratie van digitale technologieën om de productiviteit te verhogen.
- Er was een **tekort aan gekwalificeerde IT-medewerkers** op een aantal gebieden, waaronder cloud computing, kunstmatige intelligentie en cyberbeveiliging
- Momenteel volg ik **verstoringen van de toeleveringsketen**, vooral als gevolg van aanhoudende mondiale gebeurtenissen. Deze verstoringen kunnen van invloed zijn op de productieschema's, voorraadniveaus en de algehele operationele efficiëntie. We implementeren noodplannen om deze te verzachten.
- De vorderingen voor **AI** en of wij het bij kunnen benen. Maar we verwachten hier in de toekomst **efficiënter** mee te kunnen werken
- Een **tekort aan arbeidskrachten** heeft een negatief effect op de bedrijfsvoering, waardoor investeringen in training en technologie nodig zijn om de **arbeidsefficiëntie te verbeteren**.

Q: Wat zijn daarbij uw belangrijkste zorgen? [meerdere antwoorden mogelijk] | Q: Kunt u toelichten welke actuele zorgen er spelen binnen uw sector en wat verwacht u dat de impact daarvan zal zijn?

Het omgaan met de impact van hoge inflatie is dit jaar minder actueel, daarentegen is het toegenemend gebruik van AI en groei via nieuwe producten/markten een belangrijker focuspunt van topmanagers naast ontwikkelingen op financiële markten (#2 in 2022).

Belangrijkste zorgen – Top-10

2022

- 1 Het omgaan met de impact van hoge inflatie
- 2 Ontwikkelingen op financiële markten, zoals monetair beleid
- 3 Het halen van klimaatdoelstellingen door het bedrijfsleven
- 4 Het omgaan met de impact van hoge energieprijzen
- 5 Veranderende regulering
- 6 Aanpassen productie op verminderende vraag
- 7 Een aanstaande recessie
- 8 Aanpassen productie vanwege stijgende energiekosten
- 9 Groei via nieuwe producten en of markten
- 10 Positie Europa in verschuivende geopolitieke verhoudingen

2023

- 1 Toenemend gebruik van kunstmatige intelligentie (AI)
- 2 Groei via nieuwe producten en of markten
- 3 Ontwikkelingen op financiële markten, zoals monetair beleid
- 4 Hoge financieringskosten door opgelopen rente
- 5 Geopolitieke spanningen en veiligheid
- 6 Het omgaan met de impact van hoge inflatie
- 7 Loongroei ten koste van winst
- 8 Veranderende regulering
- 9 Arbeidsmarkttekorten/Geen personeel kunnen vinden
- 10 Het halen van klimaatdoelstellingen door het bedrijfsleven

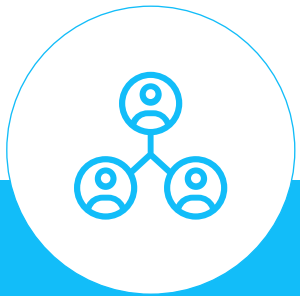
Positie in 2022*

-	
9	↑
2	↓
-	
-	
1	↓
-	
5	↓
-	
3	↓

Q: Wat zijn daarbij uw belangrijkste zorgen? [meerdere antwoorden mogelijk] | Q: Kunt u toelichten welke actuele zorgen er spelen binnen uw sector en wat verwacht u dat de impact daarvan zal zijn?

* – ‘ antwoordopties zijn meegenomen in 2023 en niet in 2022

3. Strategische prioriteiten

- Belangrijkste focus op de korte termijn is het mitigeren van de gevolgen van geopolitieke spanningen. Door geopolitieke spanningen komen toeleveringsketens in gevaar en het leidt tot onrust op de financiële markten. Ook inspelen op kansen en risico's omtrent duurzaamheid en klimaat, digitalisering en groei via nieuwe producten worden genoemd. Vergeleken met vorig jaar is het halen van klimaatdoelstellingen op de korte termijn een duidelijke prioriteit, in lijn met de taxonomie-regelgeving en het beperken van risico's rondom bedrijfsactiviteiten.
- Prioriteiten zoals de positie van Europa in verschuivende geopolitieke verhoudingen en protectionisme zijn dit jaar minder urgent, waardoor de focus meer op de lange termijn is geschoven.

Net als vorig jaar zijn prioriteiten gerelateerd aan duurzaamheid en talent vast houden aandachtspunten voor de lange termijn. In lijn met de actuele zorgen zijn politieke spanningen, digitalisering en groei via nieuwe producten focusgebieden op de korte termijn.

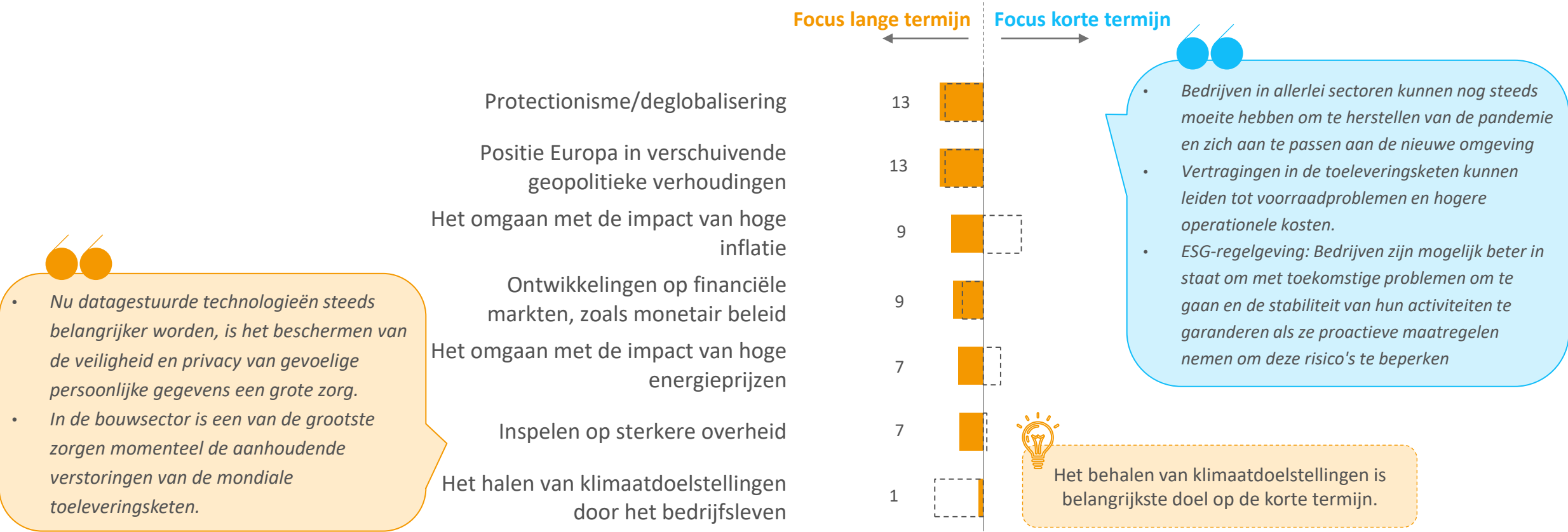
Strategische prioriteiten eigen bedrijf

Q: Welke van deze beschouwt u als de belangrijkste prioriteiten voor uw bedrijf op de kortere termijn (in 2024) en op de langere termijn (na 2024)? | Note: Hoewel de voorgelegde lijst van prioriteiten anders is dan vorig jaar, valt op dat topmanagers dit jaar meer strategische prioriteiten hebben, zowel op korte als lange termijn.

Zoals ook te zien bij strategische prioriteiten zijn andere relevante prioriteiten ook meer met de focus op de lange termijn, waarbij het halen van de klimaatdoelstellingen op lange en korte termijn evenveel prioriteit heeft.

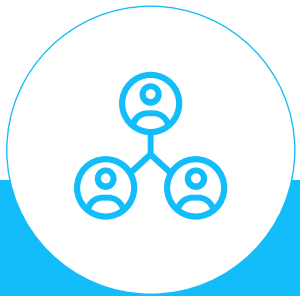
Prioriteiten op korte termijn en lange termijn

Q: Naast de strategische prioriteiten die u al eerder noemde, welke van onderstaande prioriteiten beschouwt u als relevant voor uw bedrijf op kortere termijn (in 2024) en op de langere termijn (na 2024)?.

= resultaat 2022

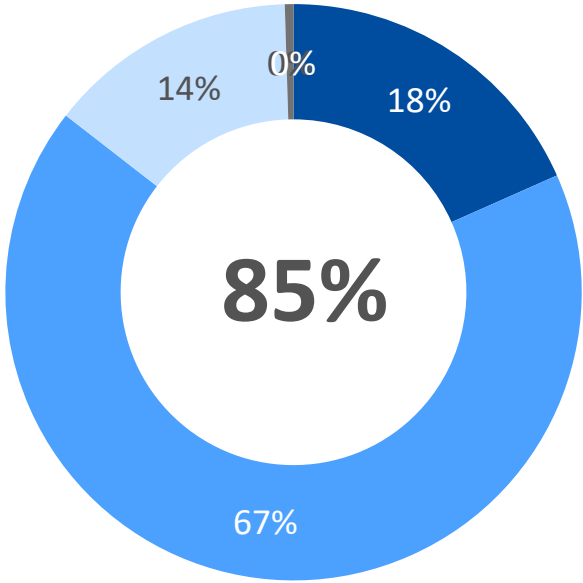
4.1 Kunstmatige intelligentie

- Het toenemende gebruik van kunstmatige intelligentie is de belangrijkste zorg dit jaar, vooral omdat 85% van de topmanagers (enigszins/sterke) impact verwachten op bedrijfsprocessen door AI.
- Ingezoomd op welke afdelingen kunstmatige intelligentie het meeste impact gaat hebben, koppelen topmanagers terug dat ze dit vooral verwachten op de IT-afdeling en de klantenservice. Ook geeft het merendeel aan dat dit (nog) niet leidt tot een vervanging van banen.
- Gekeken naar focusgebieden voor innovatie staat kunstmatige intelligentie hoog op de lijstje waarbij de meeste impact verwacht wordt op efficiëntie (van processen).

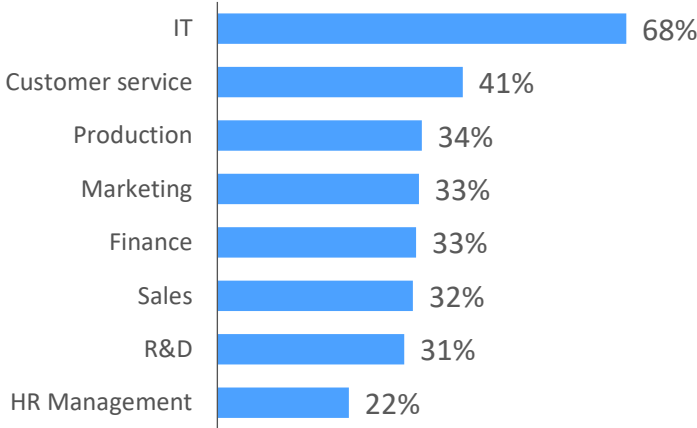
Een groot deel van de topmanagers verwacht impact te zien van kunstmatige intelligentie op de processen in hun bedrijf, waarbij de de grootste impact verwacht wordt op de IT-afdeling, gevolgd door de klantenservice. Slechts een enkeling verwacht dat dit op dit moment leidt tot vervanging van banen.

Invloed AI op processen

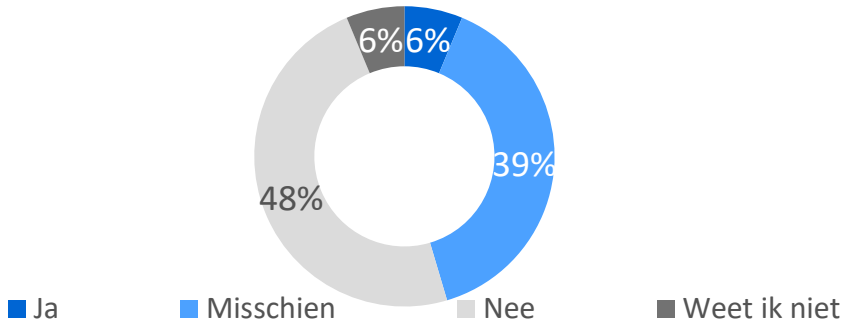

■ Zeer sterk ■ Enigszins sterk ■ Neutraal ■ Niet sterk ■ Helemaal niet sterk

Impact AI op afdelingen

Vervanging banen door AI

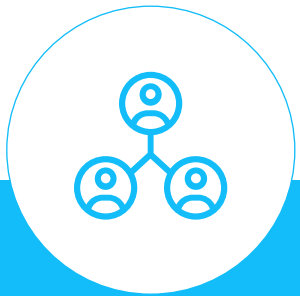

Kunstmatige intelligentie

43% van de topmanagers beschouwt dit als actuele zorg*

Q: In hoeverre denkt u dat de ontwikkelingen op het gebied van kunstmatige intelligentie de processen in uw bedrijf zal beïnvloeden?
Q: Op welke afdelingen binnen uw bedrijf denkt u dat het in gebruik nemen van kunstmatige intelligentie het meeste impact gaat hebben? Q: Denkt u dat het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) binnen uw bedrijf banen gaat vervangen? * zie ook slide 6

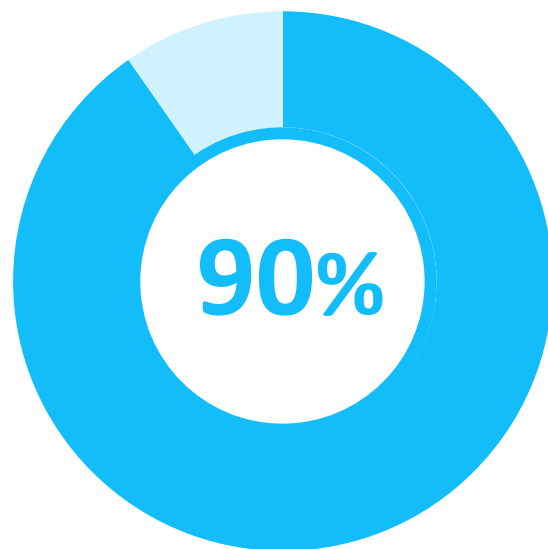
4.2 Geopolitiek

- Topmanagers geven aan dat geopolitieke ontwikkelingen belangrijker zijn geworden voor het vestigingsbeleid (90% dit jaar vs. 78% vorig jaar). De genoemde redenen hebben betrekking op mogelijke problemen met toeleveringsketens en veiligheid personeel. Tevens worden ook ethiek, inkoop en handelsbetrekkingen genoemd.
- Als gevolg van politieke spanningen wordt in sterkere mate een grotere volatiliteit op de kapitaalmarkt verwacht, waarbij de spanningen ook impact kunnen hebben op de mate waarin bedrijven financiering op kunnen halen. Door de meeste managers wordt teruggekoppeld dat ze hier het beleid op aan gaan passen/al aangepast is.

Door de huidige geopolitieke situatie geeft 90% van de topmanagers aan dat het vestigingsbeleid nog belangrijker is geworden vergeleken met vorig jaar. Belangrijke redenen die genoemd worden zijn invloed op financiële planning, veiligheid werknemers en toeleveringsketens.

Geopolitieke ontwikkelingen

2022:
78%

Waarom belangrijk?

- Geopolitieke verschuivingen hebben **invloed op de wisselkoersen** en het regelgevingsklimaat en **beïnvloeden de financiële planning** en het risicobeheer voor mondiale activiteiten.
- Politieke instabiliteit of oorlog in een gebied kunnen de **veiligheid en beveiliging van werknemers en bezittingen in gevaar brengen**.
- Het bedrijf moet mogelijk zijn strategie voor buitenlandse vestigingen herzien om te **voldoen aan nieuwe wetgeving** of om te **profiteren van gunstige regelgevingsvoorwaarden**.
- Wij leveren vooral aan veehouders, door de geopolitieke ontwikkelingen is dit een erg **grote verschuiving van kleine nederlandse boeren naar de massa boeren in het buitenland**

Positie Europa

21%

van de topmanagers
beschouwt dit als
actuele zorg*

Geopolitiek en veiligheid

32%

van de topmanagers
beschouwt dit als
actuele zorg*

Vindt de geopolitieke ontwikkelingen belangrijker
geworden voor het internationale
vestigingsbeleid

Q: Zijn voor uw internationale vestigingsbeleid geopolitieke ontwikkelingen belangrijker geworden?

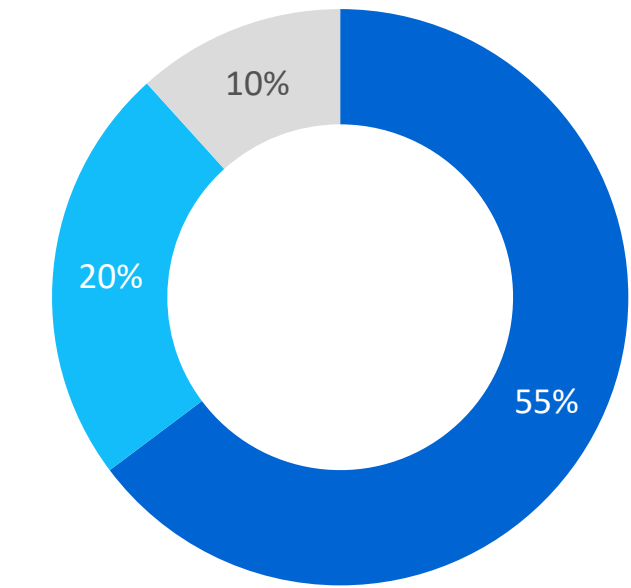
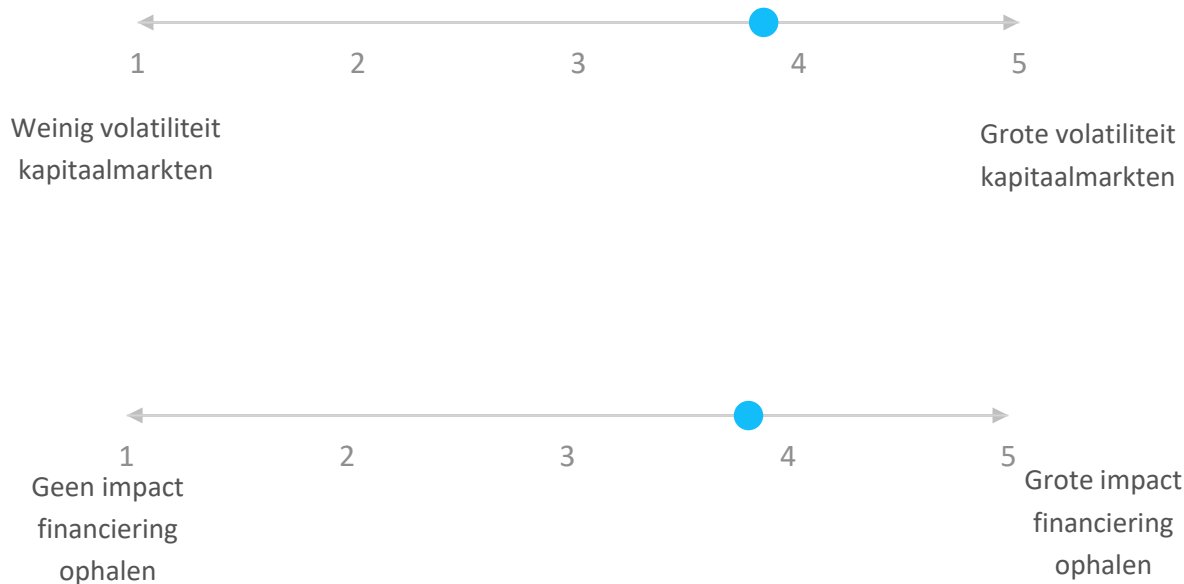
Q: U heeft aangegeven dat geopolitieke ontwikkelingen belangrijk zijn voor uw internationale vestigingsbeleid, wat is hier de aanleiding van?

* zie ook slide 6

De verwachting onder topmanagers is dat de politieke spanningen leiden tot grotere volatiliteit op de kapitaalmarkten en dit ook invloed heeft op de mogelijkheid om financiering op te halen. Binnen bedrijven wordt hierop geanticipeerd door het beleid aan de huidige situatie aan te passen.

Impact geopolitieke spanningen

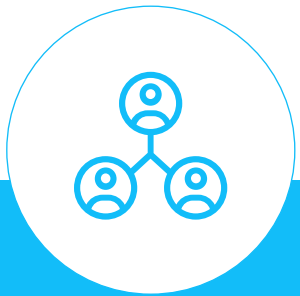
Aanpassingen beleid

- Ja, binnen de organisatie wordt het beleid aangepast
- Ja, het beleid is hier al op aangepast
- Nee, het huidige beleid blijft zoals het is

Q: In hoeverre verwacht u dat de politieke spanningen in de wereld impact gaan hebben op de volatiliteit van de kapitaalmarkten?
Q: In hoeverre verwacht u dat de politieke spanningen in de wereld impact gaan hebben op de mogelijkheden als bedrijf om financiering op te halen?

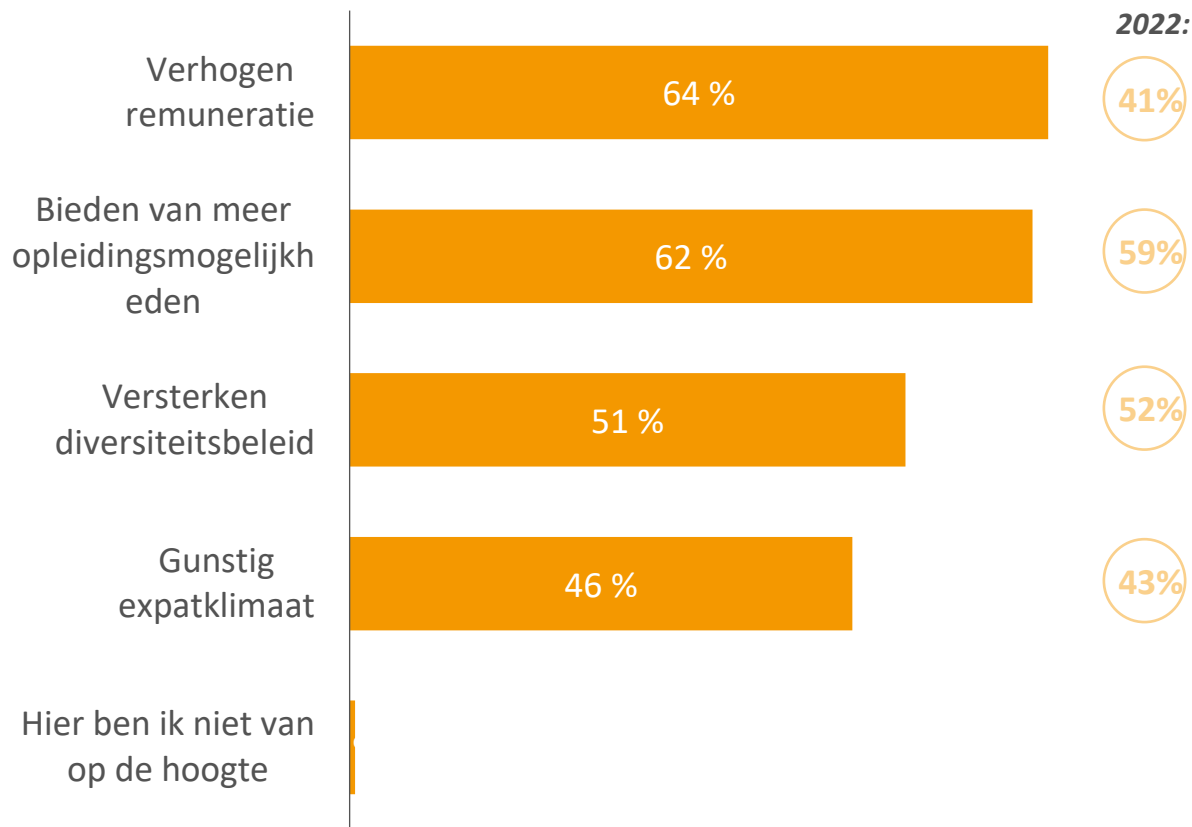
4.3 Talent behouden

- Het behouden van talent staat hoger op de prioriteitenlijst in vergelijking met vorig jaar. Topmanagers koppelen terug dat het vinden van geschikt personeel een uitdaging kan zijn en dat projecten mogelijk uitgesteld moeten worden en innovatie mogelijk vertraging oploopt.
- Waar vorig jaar het bieden van opleidingsmogelijkheden bovenaan stond, is het verhogen van remuneratie meer prioriteit geworden om geschikt en gekwalificeerd personeel te vinden. Topmanagers bieden dit jaar een combinatie van remuneratie en opleidingsmogelijkheden om personeel binnen het bedrijf te houden.

Vergeleken met vorig jaar staat het vasthouden van talent hoger op het zorgenlijstje, waarbij het verhogen van remuneratie het belangrijkste middel is om talent te behouden. Dit is echter ook een zorg onder managers, waarbij 31% aangeeft dat de loongroei ten koste gaat van de winst.

Talent behouden

” **Actuele zorgen onder topmanagers**

- Uitdagingen bij het aantrekken en behouden van talent, mogelijk **uitstel** van projecten en **verhoogde** rivaliteit om competente mensen
- Het is **moeilijk** om stabiele en **hoogopgeleide** professionals te vinden
- De behoefte aan competente deskundigen is groot. Het **behouden** van **toppersoneel** is een constante zorg, omdat de kennis van ons team een directe invloed heeft op ons vermogen om te **innoveren** en **concurrerend** te blijven.

24%

van de topmanagers beschouwt dit als actuele zorg*

7%

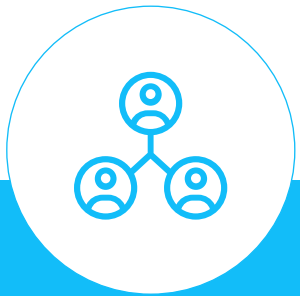
van de topmanagers beschouwde dit als zorg in 2022

Q: Wat doet u om talent voor uw bedrijf te behouden?

* zie ook slide 6

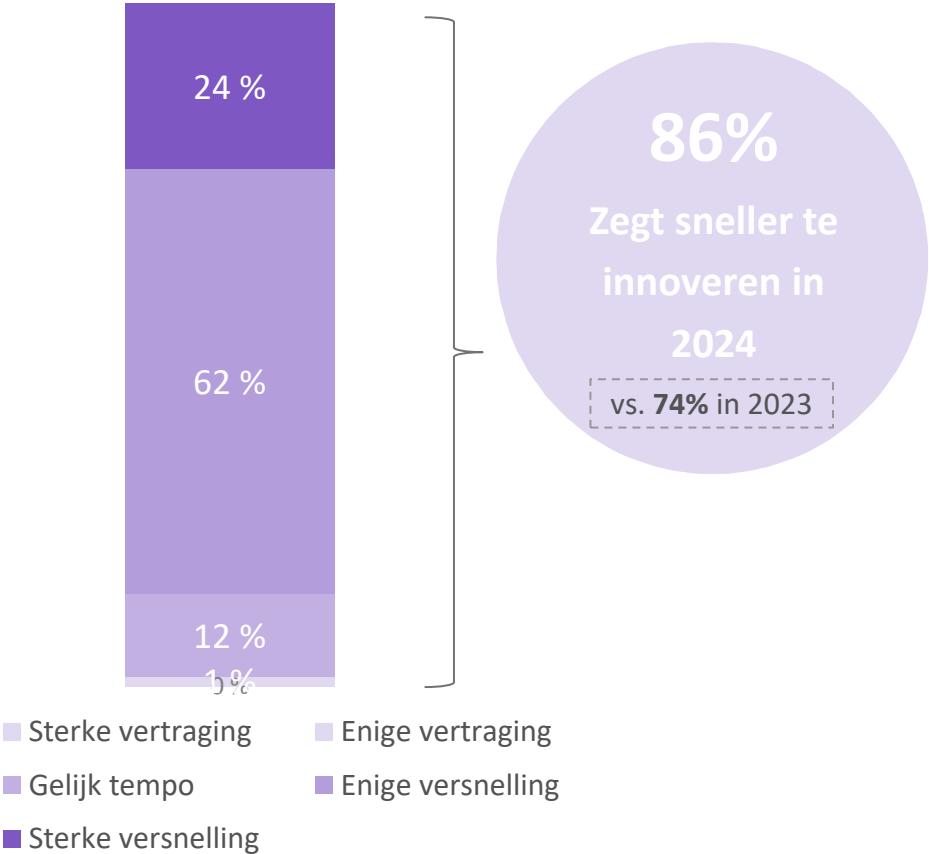
4.4 Innovatie

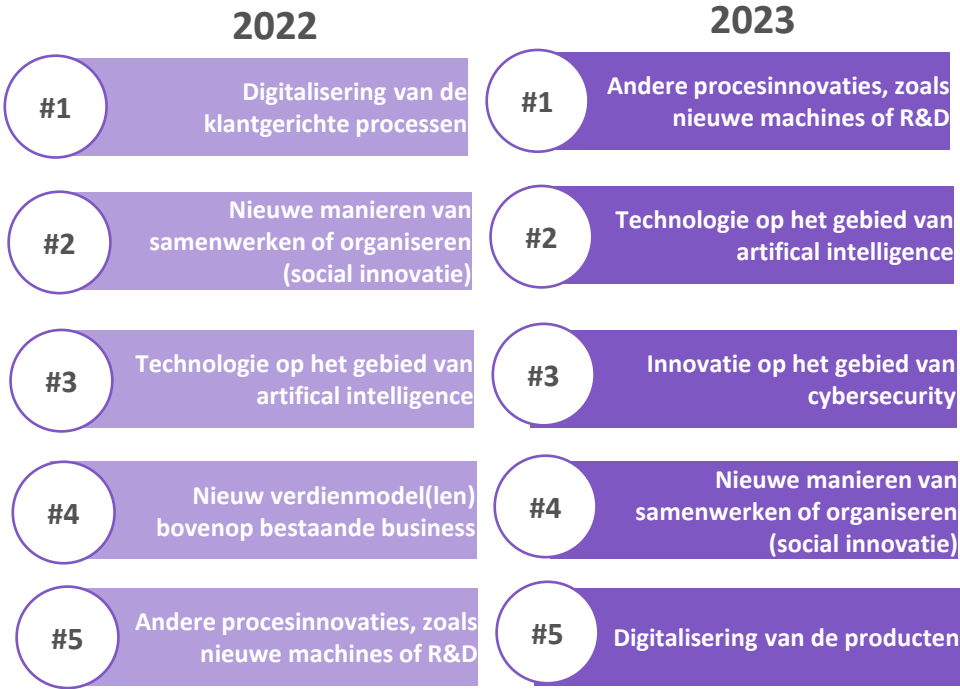
- In vergelijking met vorig jaar geven topmanagers aan nog sneller te willen innoveren. In lijn met de actuele zorgen, ligt de focus van innovatie vooral op technologie op het gebied van AI en innovatie op het gebied van cybersecurity voor het beveiligen van gevoelige data en persoonsgegevens.

Ook dit jaar geven topmanagers aan sneller te innoveren met het oog op groeikansen via nieuwe producten/markten. Ondanks dat kunstmatige intelligentie als nieuwe technologie een zorg is, is dit wel een van de gebieden waar innovatie het snelste plaatsvindt.

Mate van versnelling innovatie

Gebieden van versnelling innovatie

Groei via nieuwe markten/producten

36%

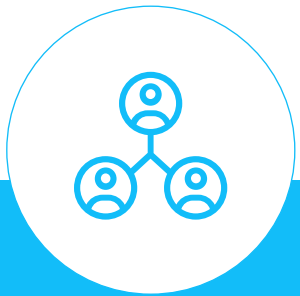
van de topmanagers beschouwt dit als actuele zorg*

Q: Wat verwacht u in uw bedrijf te zien gebeuren in 2024 als het gaat om innovatie, in vergelijking met de jaren daarvoor?

Q: Op welke van de volgende gebieden ziet u een versnelling of vertraging van innovatie binnen uw bedrijf, in vergelijking met de jaren daarvoor?

* zie ook slide 6

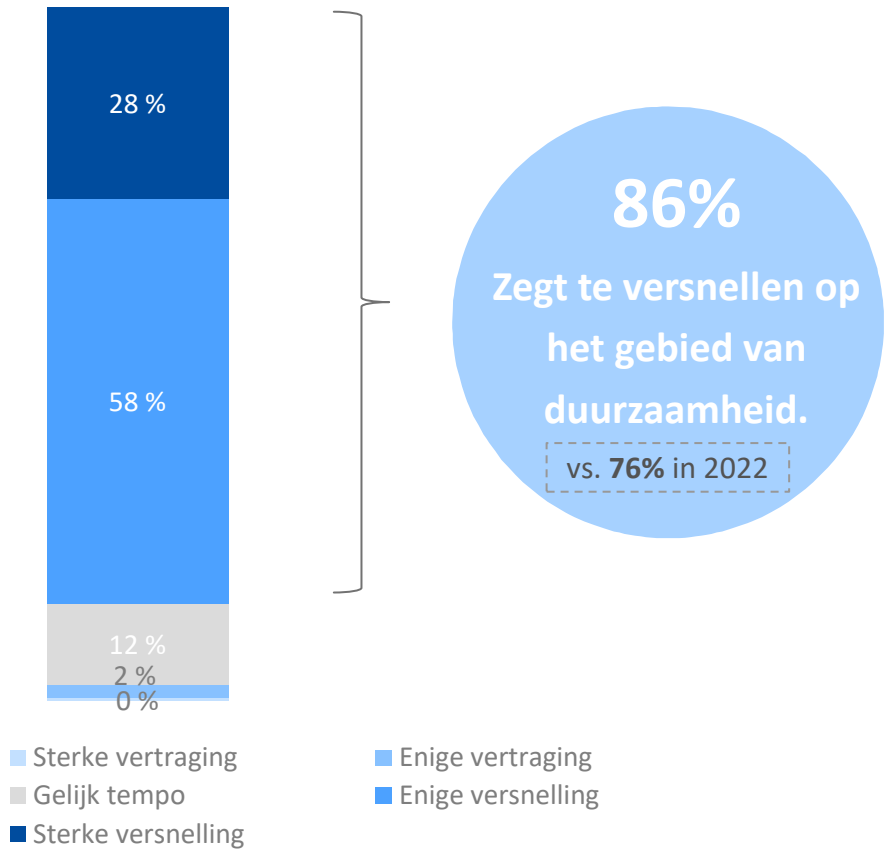
4.5 Duurzaamheid

- Net als op het gebied van innovatie geven topmanagers aan ook op het gebied van duurzaamheid te willen versnellen. Het verminderen van CO2-uitstoot heeft hierbij de hoogste prioriteit, daarnaast gaat het ook om het promoten van een gezonde levensstijl en het gelijk en eerlijk behandelen van werknemers.
- Waar vorig jaar een sterkere focus lag op het vergroenen van energieverbruik, ligt de focus dit jaar meer op het verlagen van energieverbruik.

Het merendeel van de topmanagers geeft aan te versnellen op het gebied van duurzaamheid, nog sterker dan vorig jaar. Focuspunten zijn het verminderen van CO2-uitstoot, eerlijke en gelijke behandeling werknemers en net als vorig jaar het promoten van een gezonde levensstijl.

Mate van versnelling - duurzaamheid

Gebieden van versnelling door duurzaamheid

Q: Wat ziet u in uw bedrijf gebeuren in 2023 als het gaat om verduurzaming, in vergelijking met de jaren daarvoor?

Q: Kunt u aangeven op welke gebieden dit jaar vooral een versterkte focus ligt wat betreft verduurzaming binnen uw bedrijf, in vergelijking met de jaren ervoor?

Topmanagers geven aan dat duurzaamheid een grote prioriteit van het toekomstig kabinet, gevolgd door veiligheid en de arbeidsmarkt. Voor de grootste zorg bij het formuleren van nieuw beleid worden verschillende redenen gegeven, waarbij wel duidelijk is dat topmanagers met hun beleid snel willen anticiperen op nieuwe regels of actualiteiten.

Grootste prioriteit toekomstig kabinet

Grootste zorg formuleren nieuw beleid

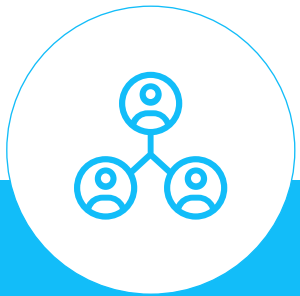
- Het omarmen van ecologische **duurzaamheid** wordt een belangrijk onderdeel van het **beleid** van ons bedrijf. We evalueren en integreren duurzame **bouwpraktijken** en materialen in onze projecten, waarbij we onze activiteiten **afstemmen** op de evoluerende milieunorm
- We hebben ons zwaartepunt moeten veranderen naar **energiebesparingen** ipv technische **innovaties**.
- De focus op **export** is groter dan ooit, waar voorheen de **thuismarkt** het grootst was
- Ik geloof dat het van cruciaal belang is om ons beleid aan te passen als reactie op **actuele** gebeurtenissen, met name veranderingen in marktpatronen en veranderende **klantvoorkeuren**. Door onze strategie te veranderen, kunnen we **actueel** blijven

Q: Gezien de uitdagingen waar Nederland op dit moment voor staat, wat ziet u als de grootste prioriteit voor het toekomstige kabinet binnen uw sector?

Q: Als u denkt aan de huidige politieke situatie in Nederland, wat is uw grootste zorg bij het formuleren van nieuw beleid?

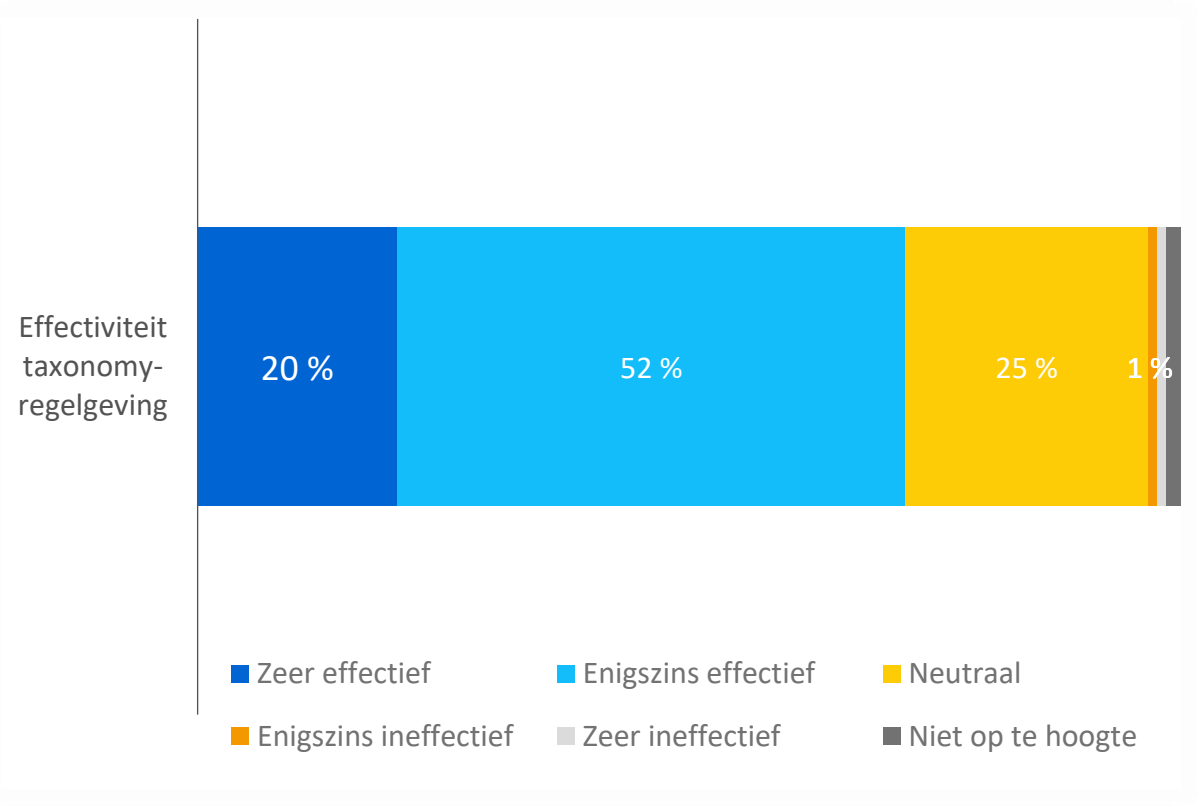
4.6 ESG-regelgeving

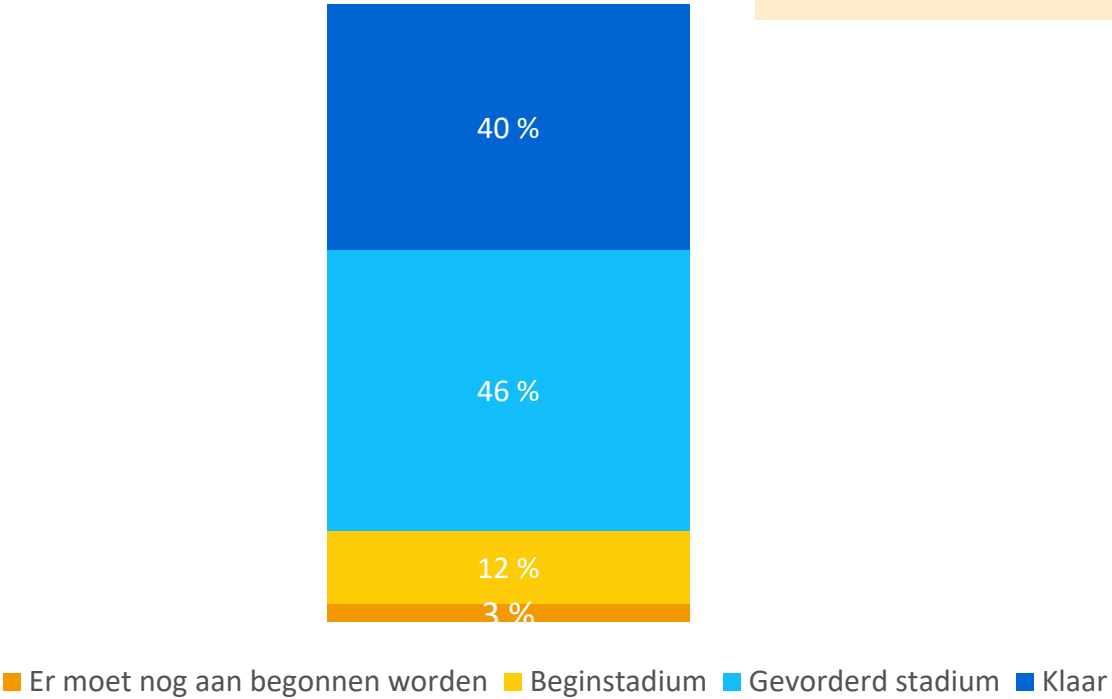
- Van de topmanagers geeft ruim 70% aan de taxonomie-regelgeving effectief te vinden. Gekeken naar het transitieplan geeft 86% aan minimaal in een vergevorderd stadium te zitten, wat in lijn is met de resultaten van vorig jaar.
- 21% van de topmanagers geeft aan het financieringsplan te kunnen publiceren aankomend jaar. In lijn met de sterke perceptie op de effectiviteit van de regelgeving, geven topmanagers aan dat de transitieplannen een stap in de goede richting zijn, ondanks de impact op funding en voorwaarden.

De regelgeving omtrent taxonomie wordt door ruim 70% als effectief ervaren. Gekeken naar het transitieplan geeft ruim 86% aan in een vergevorderd stadium te zitten.

Effectiviteit taxonomie-regelgeving

Hoever gewerkt aan transitieplan

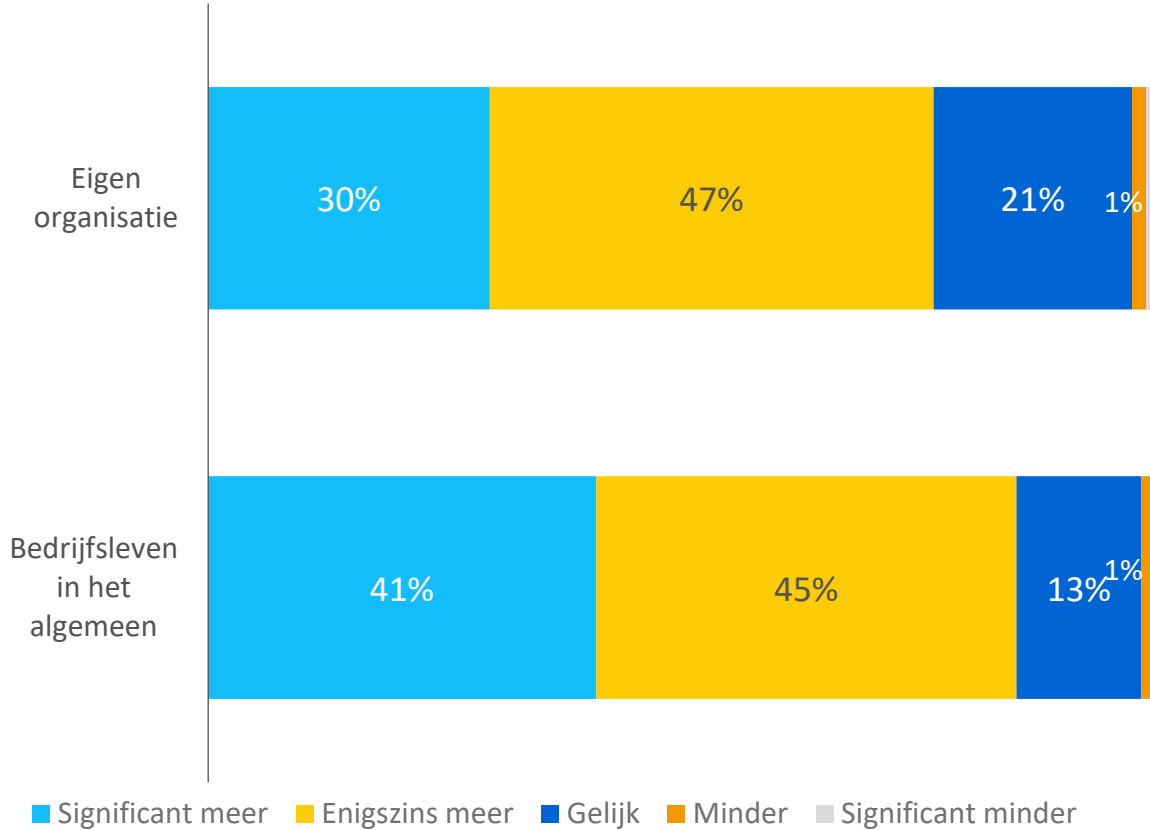
Regulering

30% van de topmanagers beschouwt dit als actuele zorg*

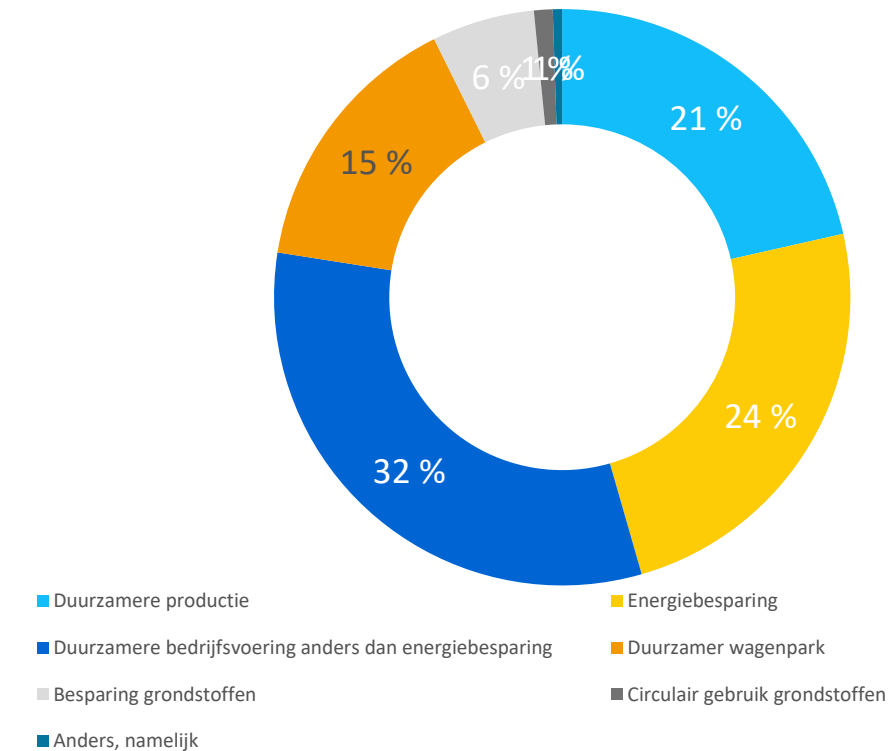
Q: Ervaart u de nieuwe taxonomie-regelgeving als effectief?
Q: Hoe ver bent u met een transitieplan voor u bedrijf, gerelateerd aan de nieuwe taxonomieregels? * zie ook slide 6

In vergelijking met vorig jaar geeft bijna een derde van de topmanagers aan significant meer te investeren in verduurzaming van het eigen bedrijf. De verwachting is dat het bedrijfsleven in het algemeen investeert (door regelgeving) is met ruim 40% sterker dan vorig jaar (28%). Sterkste focus ligt op duurzamere bedrijfsvoering.

Inzet duurzame investeringsbeslissingen

Investerings voor bedrijf

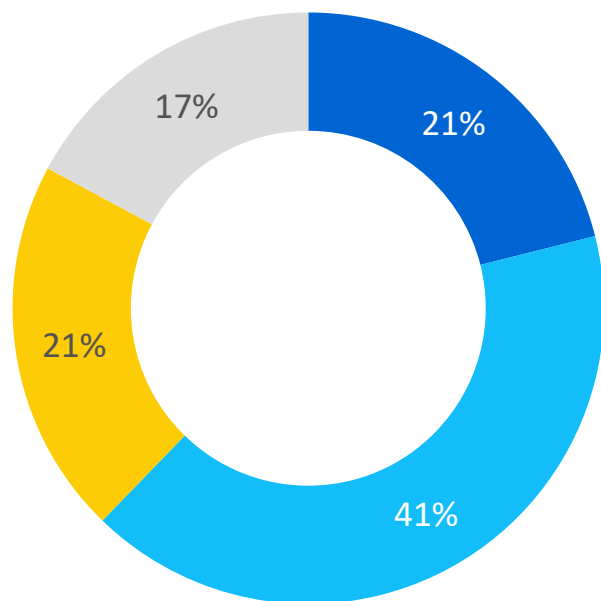

Q: Gekeken naar de taxonomie-regelgeving, in hoeverre zet deze u aan om nieuwe duurzame investeringsbeslissingen te nemen? En hoe verwacht u dat bedrijven in brede zin aangezet worden om nieuwe duurzame investeringsbeslissingen te nemen?

Q: Om wat voor investeringen gaat het dan met name voor uw bedrijf?

Het merendeel van de topmanagers geeft aan het financieringsplan nog niet te kunnen publiceren aankomend jaar. Eveneens vindt de meerderheid dat de beoordeling van transitieplannen een stap in de goede richting zijn, ondanks de impact op funding en voorwaarden.

Publiceren financieringsplan als onderdeel transitieplan in 2024

■ Ja ■ Nee ■ Misschien ■ Ik ben hier niet van op de hoogte

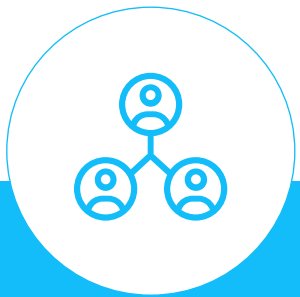

- Ik denk dat de **groeïende** nadruk van banken op klimaattransitieplannen een **positieve** stap is in de richting van een **duurzame** toekomst door **kapitaalstromen op één lijn te brengen met milieudoelstellingen**.
- Iedereen moet zijn **steentje bijdragen** om het **klimaat** beter te maken
- Het zou **aanzienlijke** gevolgen kunnen hebben voor bedrijven wat betreft hun toegang tot **financiering**, de voorwaarden van die financiering en de looptijd van leningen
- De **focus** op klimaattransitieplannen kan **innovatie** binnen bedrijven **stimuleren**. Bedrijven kunnen nieuwe technologieën en processen verkennen die niet alleen bijdragen aan de klimaatdoelstellingen, maar ook de **operationele** efficiëntie en concurrentie vergroten.

Q: Het financieringsplan is het derde onderdeel van het transitieplan. Denkt u volgend jaar het financieringsplan achter uw klimaat transitieplan te kunnen publiceren in overeenstemming met CSDR (Central Securities Depository Regulation)?

Q: Banken beoordelen bedrijven op de kwaliteit van hun klimaat-transitieplan, aangemoedigd door de ECB en het US Treasury Department. Dit heeft op termijn mogelijk consequenties voor de toegang tot funding, looptijd en andere voorwaarden. Bent u hiervan op de hoogte en wat vindt u hiervan?

4.7. Recessie, financiële uitdagingen, rente en inflatie

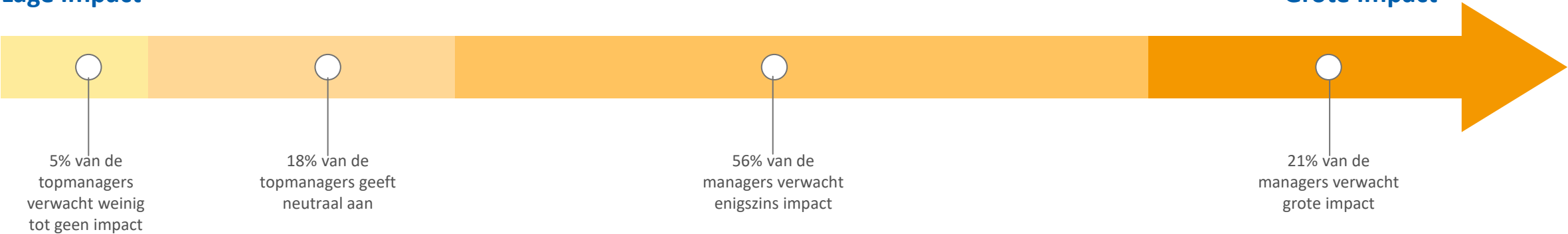
- De zorgen over inflatie en energieprijzen zijn afgenomen vergeleken met vorig jaar maar de zorgen zijn nog wel aanwezig. Dit jaar verwacht 75% van de topmanagers minimaal enigszins impact te zien van de hogere rente op de bedrijfsinvesteringen en ook geven ze aan dat een milde recessie het meest waarschijnlijk lijkt.
- Ondanks de hogere rente en huidige economische omstandigheden verwachten bedrijven meer te investeren in verduurzaming, wat gerelateerd kan zijn aan de regelgeving en het behalen van klimaatdoelstellingen op de korte termijn. De implementatie van de EU-taxonomie en investeren om te verduurzamen zijn de belangrijkste financiële uitdagingen aankomend jaar. Ruim 80% verwacht echter de kosten voor verduurzaming door te berekenen (door bijv. hogere prijzen te vragen).

Ruim driekwart van de topmanagers verwacht dat de hogere rente impact gaat hebben op de bedrijfsinvesteringen het aankomende jaar.

Impact rente op bedrijfsinvesteringen in 2024

Lage impact

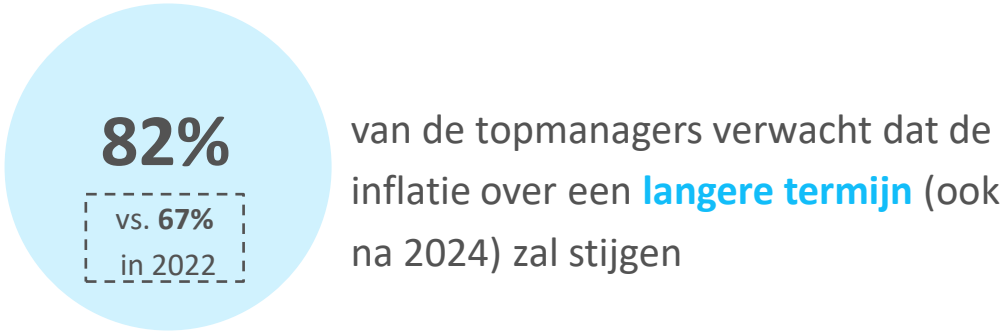
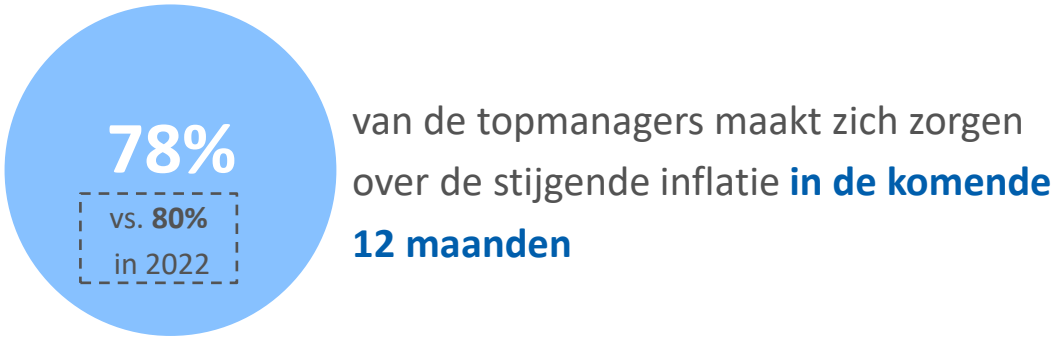
Grote impact

Q: In hoeverre verwacht u dat de hogere rente impact gaat hebben op de financiering van uw bedrijfsinvesteringen in 2024?

Ondanks dat zorgen over inflatie minder sterk zijn vergeleken met vorig jaar, blijft de inflatie ook in de komende maanden een belangrijk focuspunt. De topmanagers verwachten dat in 2024 de grootste kans is op een milde recessie.

Verwachting inflatie

Kans recessie 2024

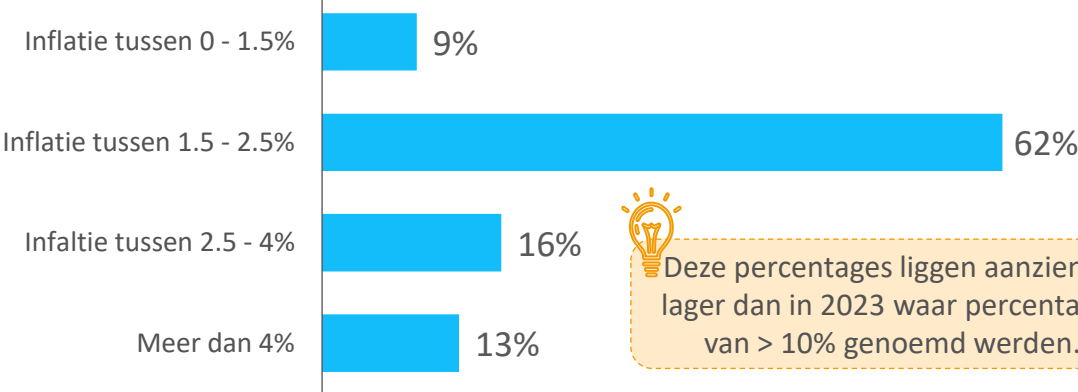

 Inflatie

31% van de topmanagers beschouwt dit als actuele zorg*

45% van de topmanagers beschouwde dit als zorg in 2022

Inflatie verwachtingen eind 2023

 Deze percentages liggen aanzienlijk lager dan in 2023 waar percentages van > 10% genoemd werden.

Q: Geef voor elk van de volgende stellingen aan in hoeverre u het eens of oneens bent met de stelling. | Q: Als u denkt aan de impact van een stijgende inflatie op uw bedrijf, verwacht u de oplopende kosten van deze hogere inflatie te kunnen doorberekenen? | Q: Wat zijn uw verwachtingen voor de inflatie voor einde jaar 2023?

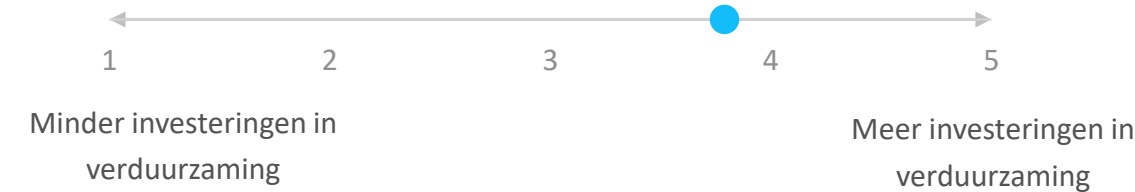
* zie ook slide 6

Bedrijven schroeven hun investeringen in verduurzaming op ondanks de huidige economische omstandigheden en rente. Reden hiervoor is dat ruim 80% verwacht de investeringen te kunnen doorberekenen.

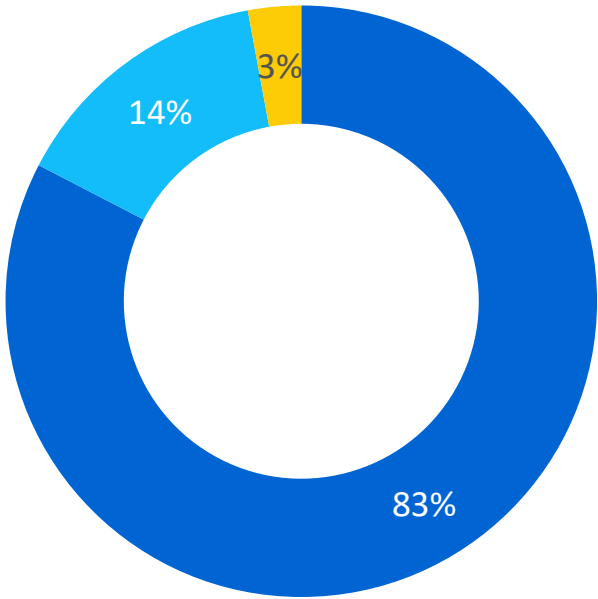
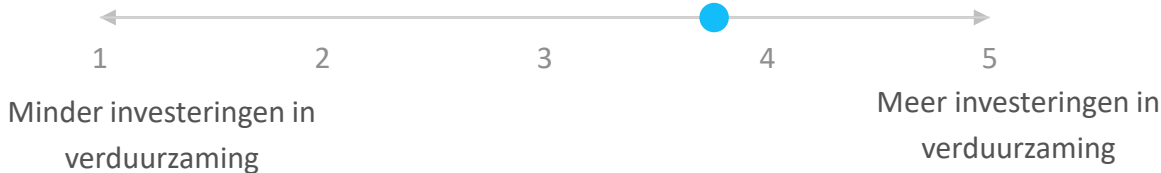
Verwachtingen verduurzamingsinvesteringen

Doorberekenen verduurzamingsinvesteringen

Impact rente op verduurzamingsinvesteringen

Impact economische omstandigheden op verduurzamingsinvesteringen

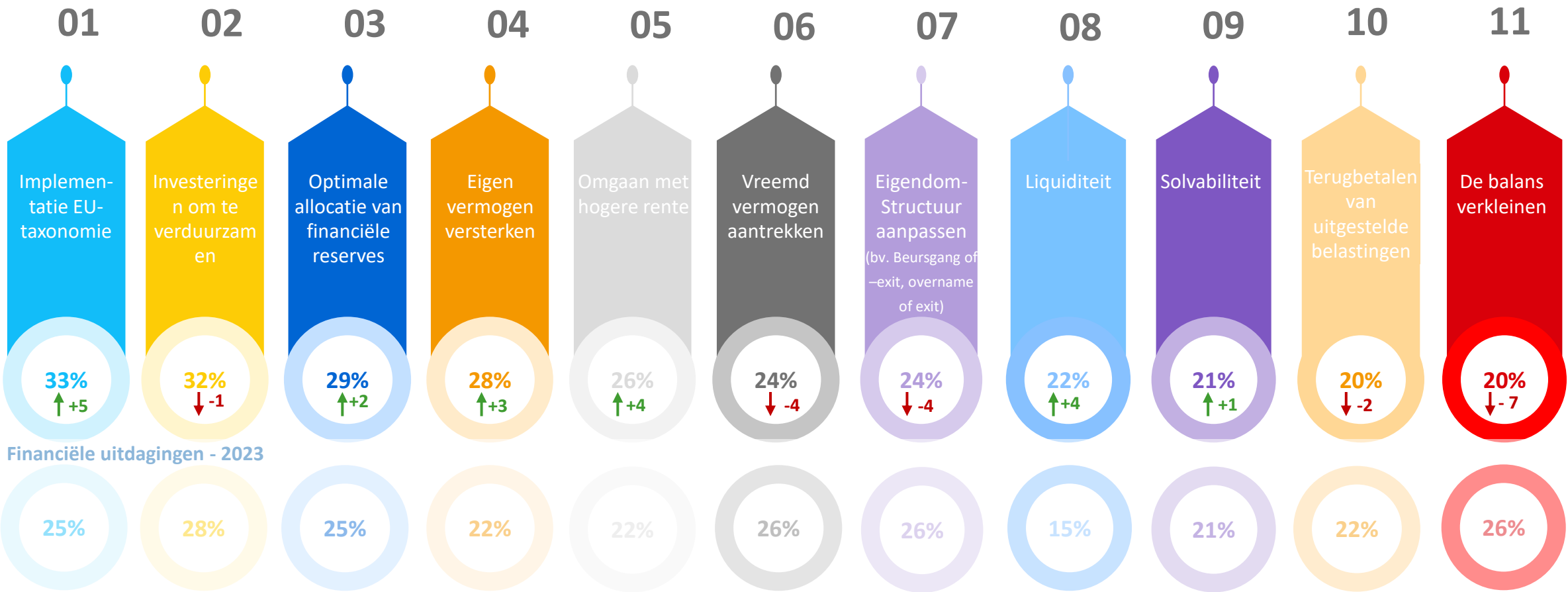

■ Ja, dat verwacht ik ■ Nee, dat verwacht ik niet ■ Dat is nog niet te zeggen ■

- Q: In welke mate gaat de hoge rente impact hebben op uw verduurzamingsinvesteringen?
- Q: In welke mate gaan de huidige economische omstandigheden impact hebben op uw verduurzamingsinvesteringen?
- Q: Verwacht u de verduurzamingsinvesteringen door te kunnen berekenen aan uw klanten (bijv. door hogere prijzen te vragen)?

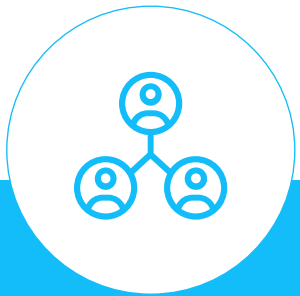
Ondanks dat het merendeel van de topmanagers aangeeft meer te investeren in verduurzaming en door te berekenen in de prijs, blijft dit ook een belangrijke financiële uitdaging. Belangrijkste uitdaging voor aankomend jaar is de implementatie van de EU-taxonomie.

Financiële uitdagingen - 2024

Q: Welke van deze zijn voor uw bedrijf de grootste uitdagingen voor 2024? | ↑↓ Verschil rangschikking tov. 2023

5. Bijlage

1. Opzet studie
2. Demografie topmanagers
3. Sector verdeling

Quotes per sector

IT/Tech en communicatie	Detailhandel (E-commerce)	Financiële instellingen	Groothandel	Bouwnijverheid	Overige sectoren
- Geef prioriteit aan aanpassingsvermogen en innovatie. Blijf flexibel als reactie op marktverschuivingen, investeer in digitale transformatie en koester een veerkrachtige bedrijfscultuur. - Praat over tekorten aan talent, veranderingen in de regelgeving en cyberveiligheidsgevaaren. Duurzame groei vereist slimme financiële beslissingen en strategische investeringen. - Zorgen over de opkomst van kunstmatige intelligentie en cyberbeveiliging - Vanwege het vermogen om gevoelige gegevens te verwerven, worden aanvallen op cyberbeveiliging frequenter en duurder. Deze aanvallen verstoren niet alleen de bedrijfsvoering, maar kunnen ook de reputatie schaden.	- Het kan moeilijk en soms arbeidsintensief zijn om ervoor te zorgen dat aan de nieuwe regelgeving wordt voldaan - De ethische aspecten van kunstmatige intelligentie omvatten vooroordelen over AI-algoritmen en de mogelijkheid van misbruik van AI-technologie. - Bezorgd over stijgende logistieke kosten en verstoringen van de supply chain in de e-commerce retailsector. Anticiperen op de gevolgen voor de winstmarges en de efficiëntie van het werkkapitaal. Mitigatie omvat het optimaliseren van voorraadbeheer - Aanhoudende financiële ontwikkelingen, zoals marktschommelingen of wetswijzigingen, kunnen een rechtvaardiging vormen voor aanpassing van het financiële beleid. Beleidsveranderingen garanderen dat financiële plannen wendbaar en afgestemd blijven	- Gezien de toenemende aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, ben ik bezorgd over het afstemmen van ons beleid op de verwachtingen van de gemeenschap en overheidsinitiatieven. Het balanceren van winstdoelen en een positieve impact hebben op de gemeenschap. - Het niveau van politieke steun dat een land aan bedrijven biedt, kan van invloed zijn op onze activiteiten. Door het geopolitieke landschap te begrijpen, kunnen we inschatten hoeveel steun we kunnen verwachten en hoe deze onze zakelijke activiteiten kan beïnvloeden. - De toenemende aandacht voor ESG-factoren beïnvloedt beleggingsbeslissingen. Financiële instellingen moeten hun praktijken afstemmen op duurzame en ethische normen om te voldoen aan de verwachtingen van sociaal bewuste investeerders en toezichthouders.	- Verstoringen van de toeleveringsketen, hogere transportkosten en tekorten aan arbeidskrachten zijn actuele zorgen in de groothandel. Deze kunnen van invloed zijn op de voorraad en de orderafhandeling. - Klimaatgerelateerde factoren worden steeds vaker opgenomen in regelgevingskaders door regelgevende instanties, waaronder de ECB. Dit beleid zal waarschijnlijk door de banken worden gevolgd en zij worden mogelijk gedwongen te rapporteren over hun blootstelling. - Investeer in digitale transformatie. Maak gebruik van technologie om de activiteiten te stroomlijnen, de efficiëntie te verbeteren en u snel aan te passen aan veranderende markteisen en -omstandigheden.	- Het mondiale economische klimaat is gevoelig voor volatiliteit. Economische turbulentie, geopolitieke spanningen en handelsdynamiek kunnen allemaal een directe invloed hebben op ons financiële succes en marktstabiliteit. - Het vinden van geschoolde arbeidskrachten is steeds moeilijker geworden, wat leidt tot vertragingen bij projecten en een grotere concurrentie om ervaren werknemers. De sector worstelt met het aantrekken en behouden van gekwalificeerde professionals. - De nadruk op klimaattransitieplannen moedigt bedrijven aan om milieuverantwoorde praktijken toe te passen. Dit sluit aan bij bredere mondiale inspanningen om de klimaatverandering te verzachten en de transitie te bewerkstelligen - Een van de belangrijkste adviezen die ik andere bedrijven geef, is investeren in het welzijn van werknemers.	- Belangrijkste factoren zijn inflatie en de oorlog in Oekraïne, waarbij de nieuwe ontwikkelingen in Gaza ook van invloed zijn op onze inkooprijzen (<i>Nutsbedrijven</i>) - De verwachting van stijgende rentetarieven is een belangrijke bron van stress op de vastgoedmarkt. Hogere rentetarieven kunnen resulteren in hogere financieringskosten voor projectontwikkelaars en kopers (<i>Vastgoed</i>) - Politieke onrust in Nederland kan de supply chain-operaties en de naleving van de regelgeving bemoeilijken. Beleidsaanpassing is van cruciaal belang voor het omgaan met mogelijke verstoringen en het waarborgen van de operationele continuïteit (<i>Transport & logistiek</i>)

Veldwerk

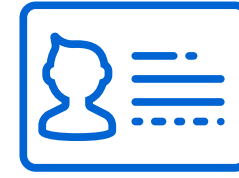
Veldwerk: November 2023

N=207

Steekproef

- C-Level functie (CEO, COO, CFO etc.)
- Ten minste mede zeggenschap over de strategische planning
- >250 mln. jaaromzet
- Beursgenoteerd: ja (167) nee (40)

Demografie

Geslacht:

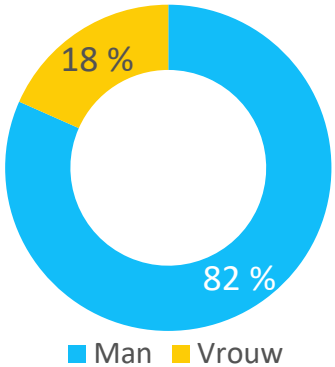
Mannen (169) / Vrouwen (38)

Leeftijd:

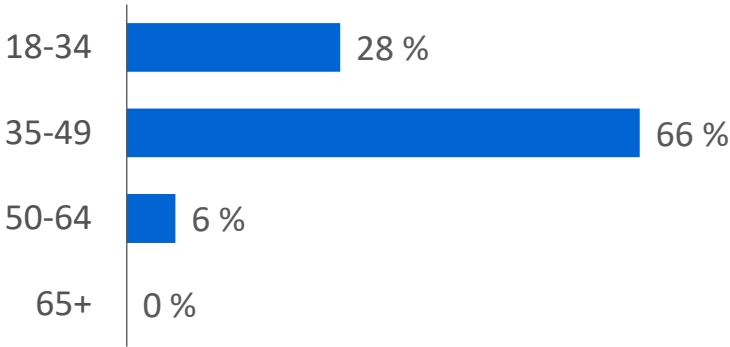
18-34 (57), 35-49 (137), 50-64 (13), 65+ (0)

Demografie topmanagers

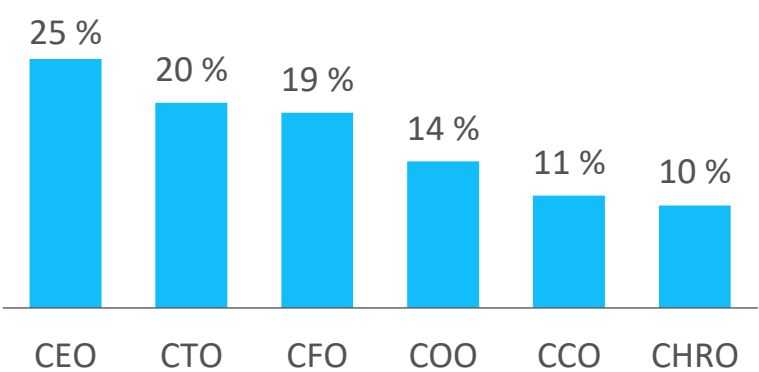
Geslacht

Leeftijd

Functie

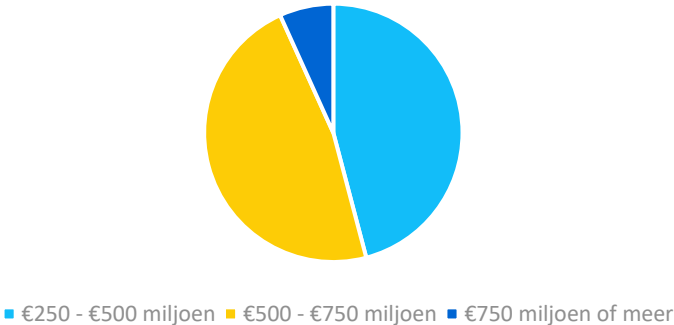

Sector

81%
beursgenoteerd

Jaarlijkse omzet

Q: Wat is uw geslacht? | Q: Wat is uw leeftijd? | Q: Wat is uw functie binnen het bedrijf? | Q: Binnen welke sector valt uw bedrijf? | Q: Wat is naar schatting de jaaromzet van uw bedrijf? | Q: Is uw bedrijf beursgenoteerd?

Sector verdeling

Sector	% (n=207)
IT/Tech en Communicatie	21 %
Detailhandel (E-commerce)	18 %
Financiële instellingen	13 %
Groothandel	9 %
Bouwnijverheid	9 %
Gezondheids- en Welzijnszorg	6 %
Detailhandel (food & agri)	6 %
Transport en Logistiek	5 %
Nutsbedrijven	4 %
Detailhandel (non-food)	3 %

Sector	% (n=207)
Vastgoed	3 %
Industrie	2 %
Openbaar bestuur en Overheid	0 %
Onderwijs	0 %
Landbouw, Bosbouw en Visserij	0 %
Overige dienstverlening	0 %
Water- en afvalverwerking	0 %
Horeca	0 %
Advisering, Onderzoek en	0%
Cultuur, Sport en Recreatie	0 %

Q: Binnen welke sector valt uw bedrijf?

METRIXLAB
a toluna company